

ÉLŐFALU HÁLÓZAT

2009. ŐSZ

Hírlevél 82.

„S a gyertyák elindultak erre-arra, öröme, sírásra, bánatra, vígságra. Világítottak élőknek és holtaknak, utaknak és emlékeknek, szegénynek, gazdagnak, tivornyának és áhíthatnak...”

Fekete István: Tíz szál gyertya

AZ UTOLSÓ GYERTYA

Különös karácsony volt. A felhők rozszant bárkaként vonszolták magukat a kopár akácok zátonyai között, a föld undorodva vonaglott a nyúlós, fekete szürkeségtől. *A világ kietlen volt és pusztaság.* Sehol egy fény, az élet reszketve lapult az odúkban, a kövek alatt.

A düledező tanya kéménye sem füstölt, apró ablakszemei riadtan bámulták a sötétet. Már csak egy szobáját lakták, a gyönyöző gyerekkecagokat álmodó falakról

mint homokóra garatán pergett a vakolat. A fakeretes, ósdi tükör mélázva követte gazdjára motozását.

Az öregember tünődve állt az asztal előtt, az ünnepre készült. Nem fűtött be, egyedül élt, nem volt miért. Kérges belsejét már nem érinthette meg sem hideg, sem meleg. Már csak létezett. Előtte fenyőgallyakból eszkábált ormótlan adventi koszorú, közepében megsárgult gyertya. A gyertyát egy összeroskadt tanya romjai közt találta. Békebeli darab volt, letűnt világ megkésett hírnöke. Olyan világe, melyben a munkának még becsülete volt, az emberek dalolva alkottak, és dolgukat elvégezvén nyugodt szívvel tértek meg Teremtőjükhöz.

– Leroskadnak a tanyák, mint ahogy kidőlök lassan én is. A világnak nincs szüksége tanyákra, és nem kellene az öregek... – a reszkető kezek tétován keresték egymáson a fogást, a makrancos ujjaknak sehogy sem sikerült imára kulcsolódn.

– Miért is imádkozzak? Feleségem rég az öreg tölgy alatt pihen, gyerekeim, amíg segíteni tudtam őket hazajártak, aztán ahogy a gazdaság fogyott, szép lassan elmaradoztak...

Az ujjak lassan egymásba simultak, és mintha titkos mozi-gép áramköre zárult volna, a lehuny szemhéjak mögött egy film képei kezdtek peregni...

Látja magát bölcsőben. Apja föléje hajol és földszagú, kérges tenyere karcolva simogatja a pufók újszülött bársonyos bő-



rét. Látja édesanyja suhogó fehér kötényét, érzi a tej meleg, puha illatát. Ugrik a film, tócsákat kerülgetve rohan a tavaszi földeken a tanyasi iskolába. A kántortanító egy emberről mesél, aki fényt hozott a világba, de az emberek szemé nem bírta megszokni a világosságot, ezért megölték. Hazafelé csendesen sírdogált, minden fán a szenvedő, tövisszoros arcot látta. Már a menyegzőjén látja magát, Bözsi pityereg és csak szorítja a kezét, szorítja, mintha sosem akarná elengedni...

Aztán mégis elengedi. A fagyos rögök tompán puffannak a koporsó fedelén, minden kavarog... Szédül, csak a gyerekek riadt tekintete tartja benne a lelket. Aztán kitör a háború. Özvegysége megmenti a fronttól, de nem menti meg a portyázó oroszoktól. Az udvaron halomra lött állatok, nincs vetni- és ennivaló, de a veremben lapuló süldő leányka megússza, az élet megy tovább. Agitátorok, aktatáskájukkal csapkodó varjak serege, egyre több és egyre szemtelenebb. Nincs ló, nincs tehén, az ekét komájával, Jóskával felváltva húzzák... Jóska!

Hirtelen nyilallást érez a szíve táján. Hogy tehette ezt vele? A szívéből kicsorduló méreg belefolyhatott a mozigépbe, mert a film elakadt. A meleg áramlatot hideg űr váltotta fel, és az öreg sóhajtva nyitotta ki szemét. Hogy is kezdődött?

Talán a téeszésítéssel... Mint mikor a kivágandó fák kérgét körbemarják, hogy el-sorvadva könnyebben bírjanak vele,

egyre jobban szorult a hurok a tanyavilág körül. Vetőmagot, tenyészállatot nem kaptak, elvezényelték az orvost, a tanítót. Az emberek kezdtek elszivárogni a környékről, az utak érhálózata elmeszesedett, lassan benötte a dűva. A maradék öregek, mint jeges árban álló magányos fák, még dacoltak egy ideig a szennyes áradattal, aztán csendesen ők is beadták derekukat, egymás után szólította el őket a pusztatemplom lélekharangja.

Végül ketten maradtak. Jóska tanyája szomszédos volt az övével, de a hold túloldalán is lehetett volna. Valami elszakadt bennük, és mint szétbombázott híd folyóba roskadt karjai, többé nem találtak egymásra. Amíg éltek a tanyák, gyakran összejárt a két család. Az akolt is együtt építették, volt idő mikor háromszáz bárány melengette egymást gazdái öröme...

A tanyák határán megbújó nádfedeles akol képe újra beindította a mozit. Látta magát, ahogy a tetőnádazza, inas kezein táncolnak az izmok. Jóska fütyörészve hántja a karámnak szánt akácok kérgét, a mezőkön árad a madárdal, és az *Úr lelke lebeg a Föld felett...*

Hirtelen visszazökkent az omladozó falak és a szüette bútorok közé. Egy darabig csodálkozva bámult a gyertya libbenő lángjába, amely a furcsa melegséget szívébe lopta.

– *Jól van, megyek!* – mordult a kis gyertyára. Nehézkesen gombolta bekecsét,





kucsmáját sehogy sem találta. Húzta az időt, mint gyerek a rossz bizonyítvány átadásakor... Éjfél körül járhatott, mire az akolhoz ért. Tenyerével védte a kis gyertya lángját, a reszkető fény ide-oda futkosott a beszakadt tetőt átütő gerendák csontvázán. Lépteket hallott, de nem fordult oda. Eleget élt, nem félt már senkitől és semmitől.

– *Jó estét Pétör!* – a rég hallott hang jobban letaglózta, mintha a maradék tanyákat fosztogató narkós suhancok hadával találkozott volna.

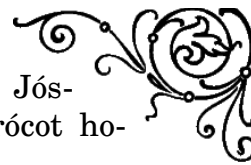
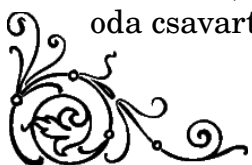
– *Láttam a fényt mondom, eljövök már megnézem ki jár erre...* – Az öreg reszkető kézzel kereste cigarettáját. Fejében mint viharban a megtépázott felhők, kergették egymást a gondolatok. Végre megtalálta a gyűrött paklit és mintha a fény is utat talált volna a felhők kusza útvesztőjében.

– *Gyűjtasz?* – Gyertyájával adott tüzet, a fellobbanó láng nevetgélve nézte, ahogy a két eres, ráncos kéz tétován összeér. Aztán csak álltak, a csapongó láng felkapta a cigaretták egymásba fonódó kékes füstjét és vitte fel, fel a csillagokba... A két öreg csendesen bámulta a felfelé kavargó füstöt, így vehették észre a hullócsillag felhőkön áttörő, zöld fényét.

– *Kívánjunk valamit, Pétör!* – A két magányos öreg lelke csordultig megtelt gyermeki bizalommal, a túlradó titokzatos erők tapogatózva kutatták létbe hívóik szándékát, szívük célkeresztje befogta az elérhetlent... *És ekkor az Úr letekintett a Földre.*

Csak nehezen fogták fel a változást, hosszú percek teltek el, mire megérezték, hogy valaki nézi őket. A lány zihálva lélegzett, kék esőköpenyén át is látszott, hogy várandós.

Az akol túlsó végében feküdt, ahol a tető romjai még némi menedéket nyújtottak a szél ellen. Keze görcsösen markolászta az avas szalmát, testét a szülés fájdalmai ide-oda csavarták.



– Szegény lány! Mire vársz Jóska? Szaladj vízért, én pokrócot hozok!

A két öreg bukdácsolva futott el, nehézkes zihálásuk még sokáig hallatszott. Az otffelejtett gyertya csodálkozva látta, hogy a lány ruháján minden ránc látszik, mintha belülről jönne a fény. A ragyogás csak nőtt, egyre nőtt, már nem a gyertya világított, sőt döbbenten vette észre, hogy lángja árnyékot vet a tető roncsain... Ekkor megnyílt a kék köpeny.

A gyermek nem sírt, nem hadonászott. Időtlen szeme merengve nézett a gyertya lángjába, és ez a szem olyan tiszta, olyan ártatlan és olyan mély volt, hogy a kis gyertya elszégyellve magát remegve hajtotta meg fejét a kiseded előtt.

A két öreg egyszerre ért vissza. Megbabonázva nézték a törekeny lány ölében megbúvó gyermeket, a jelenet olyan ősi volt, oly sokszor átélték. Ki tudja hanyadszor találkoztak ők, a kékköpenyes lány és szerelmes magzata a jászolnál. A gyertya lángja követte a kiseded kezének játékos mozgását, mintha élvezné a tiszta, egyértelmű parancsot:

– Most menj! Gyűjts világot az embereknek, hogy hazataláljanak a sötétségben!

A kietlen pusztaságban ekkor kelt fel a nap és a fojtó ködöt áttörő sugarak egybeforrtak a Gyermek szemének mosolygó csillagfényével. *Az Ige testé lett, és lakozék miközöttünk!*

Vándor

SZERKESZTŐSÉGI

Mivel a következő számunk megjelenése már erősen 2010-re tolódik, ezért minden kedves olvasónknak áldott ünnepeket és (álságmentes) reményteli új esztendőt kívánunk!



IX. TÉLI ÉLŐFALU TALÁLKOZÓ, GYÜRÜFŰ

2010. január 22-24.

Közösség és önellátás

- * Mitől szorosabb, mitől aktívabb, mitől színesebb? Központ vezérelte vagy alulról jövő?
- * Mértéke, tárgya, területe? Egészséges függés mértéke?

Kérünk mindenkit, hogy gondolkozzon el a fenti kérdéseken, és bármilyen hozzászólásában külön térjen ki ezekre!

Péntek

20.00 Személyes bemutatkozás, beszélgetés, borozgatás

Szombat

9.00 Élőfalvak, ökofalvak bemutatkozása

11.00 A „Fenntarthatóság Előőrsei” projekt.

14.00-16.00 Szabad ég alatt: séta / temetőtisztítás

16.00-18.00 Farkas Judit: Közösség és ökofalvak

20.00 Nyitott Tér / hozott anyagból a végtelenségig

Vasárnap

9.00-12.00 Az Élőfalu Hálózat közös intézményei. Tervezgetés, döntéshozás:

- * levelezőlista, hírlevél
- * tájékoztató kiadvány – NCA
- * találkozók (széles hírvérssel vagy szűk szakmai, keleti vagy nyugati)
- * nyílt napok, oktatás, hálózat
- * párhuzamos kezdeményezések (Permaszöv, Gyümölcsész, Anasztázia, MAG, Reclaim)

Vendégházban a szállás ára:
1500 Ft hálózsákkal, 2500 Ft hálózsák nélkül.

A házban kb. 15 fő fér el. Imre házában is van több hely, nálunk kettő még pluszban.
Étkezés: reggeli: 400 Ft, ebéd: 1000 Ft, vacsora: 500 Ft.

Bővebb információ és jelentkezés:
Fridrich Ágnes – lovastanya@t-online.hu,
Kilián Imre – kili@gyurufu.hu.
Telefon: 20/6655 951

HÍREK * HÍREK * HÍREK

BÁRKA PROGRAM

Ha közelít a tél, egyre sötétebb és hidegebb lesz, az élet burkot – bárkát épít magának, hogy túlélje a számára kedvezőtlen időszakot. Odúba vonulnak az állatok, fészkekbe bújnak a magok, hogy átmentsék az életet a kikeletig. A Biblia szerint az emberiség telét is egy bárka segítségével vészeltte át Noé, mikor az Isten letörölte a Földről a tévútra tévedt emberiséget.

Kísértetiesen hasonlít a mostani helyzet az akkorihoz: ennyi gyilkos támadás még soha nem érte bolygónkat, ennyi beteg, sérült, boldogtalan embert még soha nem hordott hátán a Föld. Számos természeti- és társadalmi folyamat arra utal, hogy tévedéseinkért nemsokára fizetnünk kell.



De fel vagyunk készülve az Özönvízre? Melyikünk tudna ma világy, gáz, gyógyszerek nélkül élni? Hányan tudnánk egy kályhát megépíteni, szappant főzni vagy egy tehenet megfejni? Hányan ismerik a gyógynövényeket, az ehető vadnövényeket? Hány embernek van ma *valós*, a természetben használható tudása? Ki tud ma bárkát építeni?



A *bárka program célja*, hogy minél több lehetőséget adjunk egy családnak vagy nagyobb közösségnek az önellátásra. Ha valaki csak annyit megtesz, hogy kályhát épít és kutat ásat, már sokat tett a kiszolgáltatottsága ellen. Ha egy közösségben valaki megtanul hagyományos módon gyógyítani (gyógynövények, csontkovácsolás, kenés...), már csak súlyosabb esetekben kell külső segítség. Ha egy közösség képes arra, hogy *egymást segítse*, a bankoktól a „szociális hálóig” minden bilincs lehull

róla. És határ a csillagos ég!

Nem kell újra feltaláljuk a melegvizet, a hagyományok felelevenítése mindenben segítséget nyújt. A népi gyógyítástól az évköri ünnepekig, a piacok szervezésétől a közbirtokosság (erdőbirtokosság, legelőtársulat stb.) működtetéséig minden tudás megtalálható néprajzi gyűjteményekben, vagy a köztünk élő öregek emlékezetében. Eljött az idő, hogy a girhes gebénk parazsat kapjon: a világ táltos lovakra vár!

A legfontosabb a bárkát építők összegyűjtése, és *közösséggé* kovácsolása. Ehhez olyan közösségi helyekre (magházakra) van szükség, amely a közösségi ünnepektől a kályhaépítő tanfolyamig, a helyi piacoktól a gazdakörökig mindenkinek otthont nyújt, mindenki magának érez. Ezeknek a házaknak a közösség erejéből, a közösség adományaiból és munkájából kell felépülniük, mert a közösséget a közös cél és a közös ritmus (a rítusok) szervezi egyggyé. A pályázatokkal, „támogatásokkal” ez az erő vész el.

Minden vég valami új kezdete. Civilizációnk hamarosan bekövetkező pusztulása nem tragédia: lehetőség. Lehetőség hibáink kijavítására, gyengeségeink leküzdésére, az önmagunkkal való elszámolásra. Ha kidől az odvas fa, alatta végre napfényhez juthat az újulat. Földanyánk most vajúdik, hogy megszülhesse világunk világosságát!

Ha rendet akarunk tenni a világban, *először magunkat kell rendezni*. Szemét az, ami nincs a helyén a Teremtésben. Önmagunkban kell helyére tenni a dolgokat, hogy megszűnjék a szemét körülöttünk is!

Kelt Gödöllőn, az Úr 2009. évében, Kikelet havában

www.karpathaza.net/barka

www.magtar.hu

Géczy Gábor
MAG közösség

AGOSTYÁN

A gostyánba is beköszöntött az ősz. Bár ezt peléink nem akarták tudomásul venni, megátalkodott módon – minden nem lakott és lakott padláson a végső-kig és kitartóan randalíroztak... Dacára a rafinált riasztóknak macskaszőrnek, élő macskának, saját kopogtató szellemnek, EU-szabványos élve-fogónak. De, ez legyen a legnagyobb bajunk. („a Baj az, ha döglenek a nyulaink...”)

folytathatta az ott élők megtérítését a krisztusi szeretetre, türelemre. Úgy tudjuk, hogy a házigazdák nem meg, hanem inkább kitértek hitükből, és Karcsi barátunknak új munkahelyet szereztek Ő lett a falu sekrestyése. („De kiért szól a harang?”)

Azután kövessük tovább az élő ökolegendának számító Gyuricska Laci sorsát. Ő jól van, mi is. Karcsi távozása után avanszált. Beköltözött a Mészáros Attila féle szalma-



Ha ősz, akkor betakarítás... Nézzük először az „emberhalászat” eredményét!

Tóth Karcsi barátunk, aki segítő szentként érkezett a fészkesfővárosból úgy három hónapja, „becsülettel” kiszolgálta rendelt idejét szakrális tájunkon. Majd boldoggá avatandó embereket hagyva maga után „elköltözött” Máriahalomra. Ott Lakatos Géza atyai jóindulatába ajánlva magát,

házikóba, és jószágigazgatóként ténykedik a tájban élő ember nagyobb dicsőségére. A többiek is jól vannak. Várhidi Feri a fiatal, együttműködő tudományos ember, Sándor Ani a mindenes gazdasszony és Lajos aki pár éve költözött a faluba. Majdnem elnyelte az ár (nem a víznek árja), de mi visszavezettük – a most divatos szóval – a munka világába. Eddig kölcsönös az

öröm. Mi is megvagyunk, de a Téli Élőfalu Találkozón úgy is elmesejlük.

A földi kincsekkel folytatom, amit nem gyűjtünk, csak begyűjtünk ha megtermi az áldott anyaföld. Jó termést adott az alakor búza.(Tudjuk hántolni.) Zöldségből, gyümölcsből (pálinka) szőlőből (bor), gyógyfüvekből, erdei termékekből hosszú időre való készletek vannak. A jószág szépen szaporodott. Több év óta először nem a rejtélyes elhullások okain kellett törni a fejünket – megjött a tájban élő ember –, hanem azon, hova tegyük a sok malacot, nyulat, és csirkét például. Szerencsére városi utitársaink pont ilyen biotermékekről álmodoznak. (Megnyugtató, hogy az Isten Állatkertjében mekkora rend van.)

A szellemi vetemény is rekordot adott. Labanc Györgyinek hála erdei iskolából, táborozóból, terepgyakorlatosból, különböző továbbképzésekre járókból nem volt hiány.

Jöttek a zarándokok is a Via Margaritarum más szóval Gyöngyök útja vonalán. Testi-lelki enyhet adó zarándokházuk és a Mátyás-kori fogadónk minden időben várja az úton lévőket.

De annyi letelepedni vágyó és „csak” érdeklődő se volt még az utóbbi öt évben, mint most. Újabb családoknak segítettünk a „holdudvarban” új házat-hazát keresni.

Hetesi Zsolttal természetes szövetségesek lettünk. Az Ő megszólító ereje, és a mi lehetőségeink már többször találkoztak. (Közös előadások, terepi sétálva tanítások, bemutatók stb. Legutóbb az ELTE-n, közeljövőben Kiskunhalason...)

Szabó Miklós barátunk ötleteivel és személyes példamutató szorgalmával pedig nekünk segített.

Hát ennyit a teljesség igénye nélkül, mások beszámolójának is helyet adva.

Szeretettel és barátsággal:

*Czumpf Attila
és Labanc Györgyi*

VISNYESZÉPLAK

Bármily hihetetlen, de minden jel arra mutat, hogy nyugvópontjára ért az „iskolaügy”. 2009 augusztus végén megkapta működési engedélyét a mezőörsi Magyar Műhely ÁMK visnyeszéplaki speciális kihelyezett tagintézménye 1-8 évfolyamon. Speciális azért, mert a pedagógiai program vonatkozásában a Minisztérium külön engedélye volt szükséges (Kt. 23.§ (1)).

Ez reményteljes a jövő tartós működésére nézve, ugyanakkor többszörösére növeli az adminisztratív feladatokat. Az iskolavezető munkáját ezentúl fizetésért látja el. Az Államkincstár áskálódásai miatt késő pénzek folyamatos felvételén dolgozunk, adósságunkat megadjuk. A szülők jelenleg ingyen tanítanak.

Kikerült középiskolásaink továbbra is úgy állnak helyt, hogy büszkék lehetünk rájuk. A helyzet stabilizálódásával remélhetőleg egyre több idő és erő jut a konkrét pedagógiai előrelépésre.

Az ősz folyamán a különleges ívelt tetőformát felvett (építészeti csoda volt hogy még nem dőlt össze...) tűzifatárolónk helyére újat építettünk.

A Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesület (adószáma: 18764978-1-14) ezúton köszöni támogatóinak, hogy 2008. évben adójuk 1%-ával, összesen 144 267 Ft-tal azaz száznegyvennégyezer-kettőszázhatvanhét Ft-tal segítették tevékenységünket. Az így befolyt összeget az Egyesület kulturális és oktatási tevékenységére fordítottuk.

KRISNA-VÖLGYI HÍREK

Tart a nádgyökérvénás szennyvíztisztítónk próbaüzeme. Az első mérések tanúsága szerint a rendszer a nád fiatal kora és a nyári nagyobb terhelés ellenére is kitűnő eredményeket produkál. Ha törvény nem tiltaná, a mérések alapján a Balatonba is engedhetnénk a tisztított vi-



zet. Mi azonban fontosnak tartjuk, hogy ez a víz itt hasznosuljon, ezért öntözzük vele az energiaerdőt.

Elkészült a saját vízellátást biztosító ivóvíz kutunk, a hálózati ellátásról várhatóan az év végén válunk le.

Folytattuk a régi mechanikus gépek beszerzését. Ausztriából, Németországból, Csehországból és itthonról is gyűjtögtünk. Időközben elkészült egy új gyártású malmunk is, amellyel már helyben tudunk gabonát feldolgozni (hántolni, őrölni, pelyhesíteni). A tehenészetbe két fiatal magyar szürke ökör is került a közeli Marcaliban található gulyából, mivel a szaporításunkban hiányos egy generáció a folyamatos munkához (ezek az állatok 2,5 évesek). Januárban újabb borjak születnek, immár zebu és borz-deres szülőktől.

A nyári betakarítások nyomán elmondhatjuk, hogy jó évet zártunk az élelmiszer ön-ellátás terén. A búza és a tönköly a várt



termésmennyiséget és -minőséget produkálta, emellett új, kísérleti növényeink is remekül teljesítettek. A köles, a cukorcirok, az amarant, a csicseriborsó, az olajtök, a napraforgó, az olajlen nagyon jól sikerült. A kertészetben megháromszoroztuk a zöldségtermelést, így a zöldbab (1,2 t), a sütőtök (14 t), a sárgarépa (5 t), cukkini (3 t), paradicsom (2,5 t), mángold (1 t) kimagasló termése mellett változatos kínálatot tudunk biztosítani nemcsak a saját konyhánkra, hanem már eladásra is. A feldolgozás fejlesztésével a tárolás is komolyabb készletekkel rendelkezik, így a jövő év elé is bátrabban nézünk.

A négyből hármat már laknak az új fal-szerkezetű házainkból (kisméretű tömör téglá + szalmabála). Bár ezekhez már kevesebb fára van szükség, azért most ősszel még 14 ha erdőt telepítünk, illetve újabb erdőket is vásárolunk az ideális ellátási mennyiséghez közelítendő. Egy korábbi



cser erdőknel természetes felújítással próbálkozunk a kíméletes erdőhasználat jegyében. A legelőfásításainkat is folytatjuk, a mezővédő erdősávokban, erdőszegélyeken pedig gyümölcsész barátainktól kapott hagyományos fajtájú gyümölcsfáinkat ültetjük – Lantos Tamásék nyomdokain járva – köszönet minden segítségükért.

Október 15-én tartottuk az Öko-völgy Alapítvány által II. Fenntarthatósági konferenciánkat. Bár a szél két nappal előtte megtépázta a rendezvénysátrunkat, a sors kegyéből át tudtuk szervezni a programot a közeli Azúr Hotelbe Siófokra, míg a délutáni Krisna-völgyi bejárás már zavartalanul megvalósulhatott. A több mint 400 résztvevő 19 előadást hallhatott, és új együttműködő felsőfokú oktatási intézmények, cégek csatlakoztak az Öko-völgy Programhoz. A részletes anyagot megtaláljátok a www.okovolgy.hu weboldalon.

Ugyanebben a szellemben volt több budapesti programunk is, mint a november 5-én megtartott Létkérdés konferencia, amelynek ideai témája Válságaink voltak. Ennek anyagát a www.letkerdes.hu, illetve a www.krisna.hu oldalon találjátok.

Mint ahogy érdemes böngészni a többi oldalunkat is, mert sok dologról most nem írtam, amelyek esetleg még érdekelnek benneteket.

Gauranga, Legyetek boldogok!

Pártha dász (Pócze Vilmos),

Rádhakanta dász (Barsi Attila)

pd@1108.cc, rk@1108.cc

www.krisnavolgy.hu, www.okovolgy.hu

MÁRIAHALMI HÍREK

A nyári nagy forgatag után elcsendesedett a Biofalu, de munkában és programokban azért nincs hiány. Agostyánnal együttműködve, nyár végén indítottak egy holisztikus szemléletű klaszter szerveződést, amelynek célja az egyéni, az

együttes és az egyetemes nézőpontok több szintű megélése. A folyamatnak több alapítvány és egyesület, magánszemélyek illetve a Tan Kapuja Buddhista Főiskola is résztvevője. A következő klaszter találkozó, amely egyben családi nap is, november 29-én reggel 10 órától lesz a buddhista főiskola volt kollégiumában. Várják a holisztikus szemléletű emberek és szervezetek csatlakozását, részletek: www.pillanat.org.

December elején ismét lesz faültetés: a több ezer akác csemete elültetéséhez szívesen fogadják az önkéntesek segítségét – szállás és étkezés fejében. A december 4-5-ei hétvégén az ültetést nyílt nappal is egybekötik, de a munka hét közben is zajlik. Ötödikén, szombaton délután lesz „Újra-Játszóház” is.

Miközben épül az újabb kályha, tél vége felé nyílt napot terveznek az ideai kályhatapaszttalatos megosztásáról is.

A Biofalu a vendégházba továbbra is háziasszony vezetőt keres: olyan személyt, akinek vannak tapasztalatai a vállalkozások világáról, a hatékony működésről, és örömmel részt venne egy szellemileg és fizikailag igényes elvonuló hely, vendégház felvirágoztatásában, működtetésében. Részletek: www.biofalu.hu

Civil javaslat

a kistermelői élelmiszertermelés helyzetének javításáért

A vidéki, helyi gazdaság élénkítését tenné lehetővé az a jogszabályi változtatás, amit civil szervezetek kezdeményeztek. A kistermelői élelmiszerfeldolgozást és -forgalmazást segítené a javasolt rendeletmódosítás.

42 civil szervezet és a termelők széles táborának együttes akarata áll a javaslat mögött. A kezdeményező Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület (SZÖVET) a Védegylettel közösen bocsátotta társadalmi vitára a javaslatokat 2009. március 25-én. A ja-



vaslatok a kistermelői élelmiszertermelés, -előállítás és -értékesítés feltételeiről szóló 14/2006. (II. 16.) FVM-EüM-ICsSzEM együttes rendelet ésszerűsítését célozzák, hogy javítsák a hazai kistermelők esélyeit, a hazai termékek helyzetét.

A javaslatok elfogadásával, többek között

- * értékesíthetővé válhatna a kistermelői feldolgozott termék (sajt, lekvár, kolbász...) a kiskereskedelmi és vendéglátó egységeknek (boltoknak, éttermeknek stb.) is abban a megyében, ahol a gazdaság található vagy az azal szomszédos megyékben,
- * újra értékesíthetővé válhat a kistermelői nyers tej a közétkeztetés számára, kistermelők is értékesíthetnék a levágott sertés, szarvasmarha, juh, kecske nyers húsát,
- * a termelői vásárok szervezésének követelményei egyszerűsödhetnek.

A civil javaslat alapján az FVM elkészítette rendeletervezet módosítására vonatkozó indítványát, melyet szakmai vitára bocsátott. Előre láthatólag 2009 végéig elfogadásra kerülhet a rendeletmódosítás.

A Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa (JNO) „A fenntarthatóság előőrsei” című programja keretében jogszabályi „akadálymentesítésbe” fog. A fenntarthatóság irányába törekvő közösségeket, élőlívakat arra kérjük, hogy a mindennapi munkájukat akadályozó, életszerűtlen, fenntarthatósági, ökológiai szempontból indokolatlan jogszabályokra hívják fel a JNO figyelmét. A kisléptékű élelmiszerelőállítás, környezetbarát építkezés (pl. vályogépítészet), természetközeli szennyvízkezelés vagy a fenntartható életformát gátló egyéb jogszabályok közül a leginkább problémásak megváltoztatására a JNO jogászai módosító javaslatokat készítenek.

Kajner Péter



A jogszabályi akadálymentesítéshez a javaslatokat itt várjuk:

Drótposta: kajner@obh.hu

Telefon: 06-1-475-7323

Postacím: Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa, 1051 Budapest, Nádor u. 22.

További információ a kistermelői rendeletmódosításról:

Szabadkai Andrea,

Szövetség az Élő Tiszáért

Drótposta: info@elotisza.hu

Telefon: 06-30-768-8718

Web: www.elotiszaert.hu

Ha szervezetük támogatná a civil rendeletmódosító indítványt, kérjük, jelezze!

PALOCSA-GYÜMÖLCSÉS

Közeledvén az év vége, ideje a számvetésnek. Milyen is volt a 2009-es év a „gyümölcsész csapat” szempontjából?

Talán nem túlzok, ha a legszínesebb-sokoldalúbb esztendőt tudhatjuk magunk mögött.

Képzések: a három hétvégés szakmai képzés óriási érdeklődés mellett zajlott. A legkiválóbb szakemberektől tanulhattuk meg a növényszaporítás, a metszés stb. csínját-bínját, kiemelten kezeltük természetesen a tájfajtákat, hallottunk előadást külföldi példákról, feldolgozási fortélyokról s egyéb hasznos-kapcsolódó témákról. Böven volt részünk gyakorlati foglalkozásokban, ame-



lyek hasznosíthatóvá, könnyebben alkalmazhatóvá tették az elméletet. A képzésről DVD is készült, amely feltételekkel hozzáférhető.

A képzést lezáró negyedik hétvége egy tanulmányút volt a Pölöskei Fajtakutató Intézetbe, (ahol behatóan tanulmányozhatuk az éppen érő cseresznye- s meggyfajtákat...) valamint Kovács Gyula pórszombati gyümölcsösébe, ahol számtalan régi tájfajta mentődik meg az utókor számára (itt kuriózumként az I. világháborús, fűrészpóros „kenyérrecept” végeredményét is megköstölhattuk jófajta pálinkák kíséretében).

Az elmaradhatatlan közös munkák is csiszolták a résztvevők tudását és segítették a házgazdák előrejutását. Markóc-Drávafok, Székelydálya, Ége, Énlaka, Rugonfalva, Visnyeszéplak voltak az idej helyszínek (tágabb értelemben persze ideszámítanak a permakultúrással közös kalákák is Nagyszékelyben, Tápiószelén, Pécelen stb.).

Még egy őszi tanulmányút volt a tarsolyban: az újszilvási Bolyhos pálinka-főzde megtekintése, valamint barangolás Baji Béla tápiószelői permakultúrással kertjében.

Lapzárta után kerül sor az összegző, nagy éves találkozóra Drávafokon (november 27-29.), ahol már a jövő terveiről is szót ejtünk.

Zaja Péter



CSELEKVŐK KÖZÖSSÉGE

Kedves Barátom, Szomszédom, Honfitársam, Munkatársam!

Három éve intenzíven dolgozunk egy olyan gazdasági rendszer beindításán, amely biztosítja az életminőség megtartását-fenntartását, szemben az összeomló-átalakuló világgazdasággal és a bennünket kifosztó projektekkel. Ez a jelenlegi gazdasági helyzet nem új, a bőség-hiány időszakok mindig váltakoznak, a történelemben bármikor visszamenően jól láthatóak.

Most is döntő, hogy ki és mikor kezd el cselekedni, vagy meddig halogatja azt naivan.

A hiányok idején a továbblépés irányát MINDIG az önfenntartó gazdaság rendszere adja. Ennek mai formája 75 éves múlton alapul. Rendelkezésünkre áll a bőséges gyakorlati tapasztalat, és kiváló szakemberek munkája, közreműködése a megvalósításban.

A www.szorgos.hu címen, érhető el a CSELEKVŐK KÖZÖSSÉGÉ -nek honlapja, amely minden gyakorlati kérdésben lépésről-lépésre eligazít, illetve, célzottan válogatott tudásanyagot, konkrét információkat ad.

A cselekvés mindenkinek előrevivő ... :)

A honlapon keresztül örömmel és felkészülten fogadunk, a Cselekvők Közössége Munkacsoport nevében:

Szabó Attila

www.szorgos.hu

Mi stabil, megbízható gazdasági együttműködésre hajtunk és nem profitra.

Elsősorban cselekvéssel mutatkozunk be egymásnak, ne a múltunkkal.



RECLAIM THE FIELDS! VISSZA A FÖLDEKET!

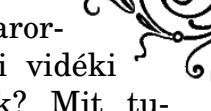
A Reclaim the Fields egy európai mozgalom, aminek a gondolata 2008-ban körvonalazódott az Európai Szociális Fórumon, Malmöben. A mozgalomban olyan fiatalok vesznek részt, akik valódi alternatívát látnak a közösségi gazdálkodásban. A társadalmi, gazdasági, pénzügyi, ökológiai válságlavinára valódi javaslatokat tudunk adni életformánk radikális megváltoztatásával!

Egész Európában egyre többen vagyunk, akik meg akarjuk haladni az uralkodó társadalmi modellt. A Via Campesina célkitűzéseivel (élelmiszer önrendelkezés) egyetértve és vele egy úton járva, mégis független európai mozgalomként célunk egymás erősítése, és segítése vidéki, autonóm, közösségi életformák megvalósításában.

A mozgalom első komoly eseménye egy nemzetközi tábor volt, szeptember 31.-étől október 4.-éig a Cravirola közösségi farmon, Dél-Franciaországban. A táborban rengeteg előadás és beszélgetés volt a következő témákban: stratégiák a földhöz jutáshoz, vetőmag szabályozás az Európai Unióban, permakultúra, közösségileg támogatott kamatmentes bankok, közösségi gazdálkodás és erőforrás megosztás stb..

Magyarországról egy kis csapat (kb. 15 fő) volt kint a táborban. A találkozások és az így kapott lendület és lelkesedés sok-sok tervet és elképzelést indított el bennünk. Most a kihívás a sokféle irány és sokféle lehetőség kanalizálása (közösségi kert, gerilla kertészkedés, akciók stb.) a megvalósításban. Ezért szeretnénk együtt gondolkodni és együtt tervezni.

Nagy szeretettel várunk tehát Téged, aki hallottál a táborról, de nem tudtál velünk jönni, és Téged, aki talán most hallasz először a dologról, és elhivatottságot érzel, hogy gondolkodj velünk együtt november 26-án a Humusz Házban 18h-tól 21-ig.
Hogyan tovább?



Kik vagyunk fiatalok, Magyarországon azok, akik közösségi vidéki életformákban gondolkozunk? Mit tudunk tanulni Tőletek, akik ezt már tesztelték? Mit tudunk tenni együtt? Hogyan? Gyertek el sokan, hogy megismerjük egymást még többen, akik egy földön kapálnánk!

Sütivel, teával, forralt borral, fényképekkel és jó hangulattal várunk,

A magyar értéffesek

PROGRAMOK

KONFERENCIA: „MI LESZ VELED MAGYAR FÖLD?”

Az MTA Elnökségi Környezettudományi Bizottsága, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium valamint a Magyar Természetvédők Szövetsége a mezőgazdaság és a földhasználat jelenéről és jövőjéről szervez konferenciát. A hazai mezőgazdasági és erdészeti kérdések mellett előadás hallható a latin-amerikai földhasználat kritikus pontjairól, többek között a génmódosított szója termesztéséről. A *Mi lesz veled magyar föld?* című pódiumbeszélgetésen a politikusok (Font Sándor, Csontos János) mellett részt vesz Sallai R. Benedek (Nimfea), Tanka Endre (Károli Gáspár Református Egyetem), Varga Géza (Szövetség az Élelmiszer Önrendelkezésért) és Tóth István (MOSZ Mezőgazdasági és Kereskedelemfejlesztési Titkárság).

Időpontja: December 4., péntek 10 óra

Helyszíne: Magyar Tudományos Akadémia, Budapest V. kerület, Roosevelttér 9., II. emeleti Nagyterem

A részvétel ingyenes, de regisztrációhoz kötött.

Jelentkezés: ederi@mtvsz.hu

További információ: Kapitányné Sándor Szilvia, Magyar Természetvédők Szövetsége, tel.:(1) 216-7297

ÍRD ALÁ A PETÍCIÓT!

December első hetében kezdődik Koppenhágában az ENSZ Éghajlati Konferenciája. Itt fog eldőlni, hogy milyen folytatása lesz a klímaváltozás nemzetközi együttműködését szabályozó Kiotói jegyzőkönyvnek. Több civil szervezettel együttműködve a Védegyelet petíciót indított, amelyben azt kéri a magyar tárgyaló delegációtól, hogy a Föld jövője érdekében egy komolyabb fellépést támogasson.

További infó a www.nelegyhulye.com honlapon, ahol petíció is aláírható.

PERMAKULTÚRA TANFOLYAM

„A lusta kertész módszere”

avagy hogyan gazdálkodjunk a természet segítségével, segítve a természetet

Helyszín: Békéscsaba, Széchenyi liget, Körösök Völgye Látogatóközpont

Foglalkozásokat vezet: Baji Béla

Bővebb tudnivalók és jelentkezés:

www.koroskor.hu

Érdeklődni a 20/215-7947-es számon, vagy miklos.toth@eletfa.hu címen lehet.

Jelentkezéseket 15 főig tudunk elfogadni a jelentkezések beérkezésének sorrendjében.

I. hétvége (2010. január 9-10.)

- * A permakultúra etikája,
- * Miben más a permakultúra, mint a biogazdálkodás?
- * Ökológiai kapcsolatok
- * A tervezés „szamárvezetői”

Gyakorlat: Tervezzünk egy kicsit! Egy egyszerű tervezési feladat végrehajtása 3-4 fős csoportokban (szabad terep szükséges). Kellékek: írólap, színes, és fekete ceruza, vonalzó.

II. hétvége (január 30-31.)

A permakultúrás gazdaság elemei:

I. ZÓNA

- * Spirálkert

- * Keréktó
- * Napsugár tó, polikultúrás tó,
- * Üvegház, télikert,
- * Passzív napenergia hasznosítás, és a napsugártó szerepe,
- * Ház körüli, intenzív zöldséges

Gyakorlat: Csináljunk egy keréktavat! Kellékek: Traktor hátsógumi-külső, 4x4 m fóliasátor-fólia, ásó, lapát, kövek.

III. hétvége (február 27-28.)

II. ZÓNA

- * Erdőkert-intenzív gyümölcsös,
- * Tyúkudvar,
- * Polikultúrás tó,
- * Hasznos élő szervezetek betelepítése: sövények, madárbarát kert.

Gyakorlat: Ismerkedés a térképpel. Tájékozás, égtájak meghatározása iránytű nélkül. Kellékek: Békéscsaba-térkép, Békés megye-térkép, autó, és turistatérképek, iránytű.

IV. hétvége (március 27-28.)

- * Van egy biogazdaságom: Hogyan tehetném természetszerűbbé a gazdálkodás menetének alapvető megváltoztatása nélkül?
- * Helyi gazdasági-szociális együttműködési formák, kaláka, cserebere-kapcsolatok, zöltség előfizetői rendszer

Gyakorlat: Szervezzünk helyi kapcsolatokat! Mit lehetne ezekből lakóhelyünkön megvalósítani?

V. hétvége (április 24-25.)

Nagy tervezési gyakorlat. Egy adott területen 3-4 fős csoportok elkészítenek egy permakultúrás tervet. Ezt követően a csoportok egy-egy képviselője előadja a csoportja által készített tervet, majd megbeszéljük.

BOLYAVÁRI ESTÉK

December 4., 19 óra Bulányi Atya, kedves Gyurka bácsi: Merre ne menjek!...

December 11., 19 óra Varga Csaba: Az

elme eredete,

December 18., 19 óra Új csillag születik..., Szellemi Kaláka

December 19., 9 óra Ajándék-készítés bőrből (szombat). Vezeti Grezsa Erzsébet

December 20., 9 óra Ajándék-készítés nezezből (vasárnap). Vezeti Grezsa Erzsébet

December 21., 6 óra Téli Napforduló köszöntése a Cédrusnál (hétfő)

December 30., Közös szilveszter a Bükkben (Pongrácz család).

Tisztelettel meghívunk és szeretettel várunk minden jó szívvel érkező ismerősünket-barátunkat, aki úgy gondolja, hogy szüksége van az itt látható-hallható, baráti szervezésű szellemi-lelki táplálékra, és részvételével megtiszteli, gyarapítja a közös együttlétet.

Előadásainkról (általában) CD/DVD felvétellel készül, amiket Yorgos Mestertől lehet megvásárolni.

Helyszín: BolyaFészek, 1067 Budapest, Csengery utca 62/b., fsz. 1.

Távbeszélő: 312-68-77, 06-20/237-33-20, távlevél: bolyanyo@freemail.hu és bolyapo@gmail.com

FILMAJÁNLÓ

EGY SZERETHETŐ VÁROS

Egy nagyváros, ahonnan a lakók nem költöznének el. Egy hárommilliós település – nem a fejlett világban! – amelyet szeretnek az ott élők.

A brazíliai Curitibáról van szó, amely felvirágzását egy lelkes és különc várostervezőnek – Jamie Lernernek – köszönheti, aki nem melleleg egy időben még vezette is a várost. Lerner azt vallja, az autó olyan, mint az anyós: jó, hogy van, de nem szívesen élünk együtt vele. Így az utak szélesítése helyett a belvárost átalakította inkább sétálóövezetté, a városba bevezető főutak közepén pedig két sávot kijelölt a tö-

megközlekedésnek (egyik sáv az egyik irányba, a másik a másik irányba), a két középső sáv mellett pedig két sáv lett az autóké a centrum felé, kettő pedig kifelé. Ma Dél-Amerikában Curitibának van az egyik legjobb és legolcsóbb tömegközlekedési hálózata, naponta csaknem kétmillió ember utazik a hatalmas, kétcsuklós buszokon.

A város talán a világ legzöldebb nagyvárosa: Az egy lakosra jutó zöldterület egészen hihetetlen: 51 négyzetméter. (1972-ben másfél négyzetméter volt.) Összehasonlításképpen: Párizsban ez a statisztika 8,5, Londonban 9, Budapesten 14,4, Varsóban 18, Bécsben pedig 20 m². Curitibában ma több mint harminc park van, amelyek nem egymástól távol eső szigetek, hanem összefüggő hálózatot alkotnak.

A szemétszállítást is kreatív módon alkották meg. A szegénynegyedekbe, ahol korábban nem gyűjtötték a szemetet, elkezdtek kukásautót küldeni, amely ingyen elvitte a nélkülözők hulladékát. Sőt, ösztönözték is a szemétygyűjtést: a helyiek: buszjegyeket, meccs- vagy koncertbelépőket, valamint gyümölcsöt-zöldséget kapnak cserébe az általuk összeszedett hulladékért.

Ugyancsak nem mellékes: a környezet, az életminőség javítása gazdasági fejlődést is hozott a városnak. Curitibában ma 60 százalékkal magasabb az egy főre jutó nemzeti termék (GDP), mint a brazil átlag.

Curitiba a YouTube-on: <http://www.youtube.com/watch?v=hRD3l3rlMpo>

TÁRGYAINK TÖRTÉNETE (Free range studios)

Tartalmas, tanulságos, de ugyanakkor könnyen emészthető filmecske. Végigkísérhetjük mindennapjaink kacatjainak életét a nyugati mintára működő gazdaságban. Kitermelés, szállítás, gyártás, reklám, fogyasztás, hulladék lineáris rendszer mentén. Képregényszerű rajzocskákon.

például sematikus gyárakba pálcikaemberek lapátolnak fekvő fenyőfákat, halálfejeket adnak hozzá, hogy szemetet gyártsanak belőle. Mindez olykor humorosan, találó egyszerűséggel mutat rá világunk abszurditására.

Mivel amerikaiak készítették az amerikai gazdaságtan ostromozására ne lepődjünk meg ha néha az az érzésünk támad, hogy az elhangzott állítások kissé leegyszerűsítik az összefüggéseket. Jól van ez így. Végül is a növényvédő szer = mérge, akár-hogy szépítgetjük.

A huszadik perc végére pedig reményt méríthetünk amint a végigkövetett egyirányú működés körfolyamattá zárul s immár zöldbe öltözve keringünk tovább a fenntartható kémiát alkalmazó helyi gazdaságok zárt fogyasztói láncában.

Gondolatébresztőnek ajánlanám a filmet, a világvége témában még járatlan ismerősinknek, vagy akár gyerekeknek is.

Mindez szinkronizálva is elérhető a civiljutub.hu oldalról több hasonló film mellett: civiljutub.hu/play.php?vid=268

KÖNYVAJÁNLÓ

ÖKOTÁJ – A Zöld Hálózat lapja 41-42. szám, 2009.

Molochkauszt

„Moloch a világot átalakító sötét, személyiségvesztő, személyiségemésztő erő működése mindenütt névtelen, alávetettségébe beletörő tömeget hagy maga mögött. Manapság is emberek, közösségek, szervezetek áldozati rítusként hódolnak neki, 'papjai' hangosan vezényelnek, és irtják az életet maguk körül és földrésnyi távolságokban egyaránt. De Molochkauszt számunk mégsem erről a világon szétáramló, mindent (és egyre többeket is) saját szolgálatába állító, embernyomorító áldozási cselekményről és/vagy istenről szól. Hanem

az egyetlen lehetőségről, amely kirekesztheti ezt a sötét embernyomorító erőt és cselekvésformát: a valódi szereteten (a szeretetmunkán) alapuló közösség krisztusi erejéről. A valódi szeretetről és nem a folyamatosan erről beszélőkről, de ez ellen tévőkről. És a közösségről, mert egy-egy ember mind nagyobb eséllyel vész el. A kisközösség azonban – ha e jegyekben szorosan összekapcsolódik – elég erőssé válhat, hogy ne engedje belső terébe molochot.” (Régheny Tamás)

A tartalomból: Czakó Gábor: A Nagy Semmi-terv, Végh Attila: A logosz emlékezete, Vass Csaba: Mammon kemencéje, Beszélgetés Bulányi atyával, Almássy Tamás: Münchhausen-effektus, Zaja Péter: A Teremtett világ rendje stb.

Megrendelhető/megvásárolható a szerkesztőség címén: 1035 Budapest, Miklós tér 1. valamint az Írók Boltjában, a Litea, az Oziris, a Pont könyvesboltban és a Bp-i Teleki Tékában

Drótposta: okotaj@kia.hu

JOHN POLKINGHORNE:

Egyetlen világunk

A tudomány és a teológia kölcsönhatásai

„J. Polkinghorne a tudósok ritka válfajához tartozik: elméleti fizikus és teológus egy személyben. Miután évtizedekig kvantummechanikával és a kvarkmodellek bizonyításával foglalkozott, 1982-ben anglikán lelkész lett. Teológusként is lenyűgözi a kvantummechanika és a relativitáselmélet szépsége. Mindebben egy magasabb rendezőelv működését feltételei. Mert ha Isten a teremtő, bizonyosan rajta hagyta a kézjegyét a világon, akármilyen rejtett formában is.

Az ú.n. Természeti teológiában is elutasítja az ész és a kinyilatkoztatás különválasztását. Mivel egyetlen világunk van, ahol a szent és a profán sem választható szét, hanem egymást magyarázzák, ugyanúgy a

tudomány és a teológia is ennek az egyetlen világnak a különböző oldalait tárja fel.”

SZÖVETKEZETEK ERDÉLYBEN ÉS EURÓPÁBAN

„1844-ben jött létre Angliában az első fogyasztási szövetkezet, és ugyanebben az évben alakult meg Kolozsváron az Erdélyi Gazdasági Egylet is, amely azután az erdélyi birtokosok mezőgazdasági és szövetkezei érdekvédelmének irányítója lett.

A kötet a 2003 óta működő közgazdász tár-

saság égisze alatt munkálkodó szövetkezeti kutatócsoport tanulmányainak publikálásával mutatja be az Erdélyben létezett és kiváló eredményekkel büszkélkedő magyar szövetkezeti intézményrendszert. Egyúttal eloszlatja azt a tévhitet, amely a fogalom valódi jelentését kiforgatva, a szocialista tervgazdaságnak alávetett termelőszövetkezetekkel és kollektív gazdaságokkal azonosította a szövetkezeteket.”

Kolozsvár, 2007, Romániai Magyar Közgazdász Társaság



Szerkesztőség: Élőfalu Hálózat 7478 Bárdudvarnok, Visnyeszéplak 48.

T: 82/721 877, fényposta: namzi@tvn.hu

Szerkesztették: Zaja Péter – namzi, Kajner Péter, Petró Tamás (pedro75@gawab.com),
Szekér Szimonetta (oktopuszi@gmail.com), Fülöp Lajos István

Közreműködött: Czumpf Attila, Labanc Györgyi, Géczy Gábor, Fridrich Ágnes, Lakatos Géza,
Kilián Imre, Pócze Vilmos

Lektorálta: Hajós Gréta, Kajner Péter

*Készült a Visnyeszéplaki Faluvédő és Közművelődési Egyesület,
a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa Irodája,
és a HUMUSZ támogatásával.*